

Sreda, 15. 4. 2020

Danes preverjaš!

Cilj: preveri svoje znanje Od absolutizma do Napoleona

Naloge: Preveri dane odgovore, če si jih pravilno zapisal. Nauči se jih!

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

1. Absolutizem je bila prevladujoča oblika vladanja v 16. in 17. stol. V Evropi, ko je vladarjeva oblast neomejena, o vsem odloča sam.
2. Filip II. (Španija), Peter Veliki (Rusija), Ludvik XIV (Francija)
Filip II. : Pod oblastjo so imeli kolonije v Ameriki (srebro, žlahtne kovine) in današnje Nizozemsko. Po vojni in porazu z Anglijo nastopi konec španskega obvladovanja morij in začetek angleške prevlade na svetovnih morjih. Dal je zgraditi palačo Escorial pri Madridu.
Ludvik XIV.: - sončni kralj- simbol sonce ("Država sem jaz"), sam je odločal o vsem, kar je bilo za državo pomembno; plemiči so mu bili povsem podrejeni, ministri so piz vrst meščanstva, vodil je merkantilistično gospodarsko politiko, povečal je davke in carine, trgoval čez morje, gradil je ceste, urejal prekope, pristanišča, denar je porabil za vojsko, orožje, vojaške pohode nad sosede, zidavo palače Versailles.
- 3.

V 17. stoletju se je v evropskih državah uveljavila gospodarska politika, ki jo imenujemo **merkantilizem**. Zanj je bilo značilno:

- gospodarstvo je bilo nadzorovano in usmerjeno s strani države,
- spodbujali so izvoz – trgovino in prodajo izbranih izdelkov drugim državam, a hkrati z visokimi zaščitnimi carinami ščitili domačo proizvodnjo pred tujimi izdelki,
- dragocene kovine, poceni surovine (bombaž, kavo, tobak) ter tržišče za prodajo svojih izdelkov so skušali pridobiti s čim več kolonijami; za trgovanje z njimi so države ustanovljale velike trgovske družbe,
- da bi zadostili velikemu povpraševanju, so spodbujali odpiranje novih obrtnih delavnic,
- za hitrejši pretok blaga so povečali in modernizirali pristanišča, posodabljali stare in gradili nove prometne povezave (mostove, ceste, kanale ...).

Pod vplivom merkantilizma se je gospodarstvo evropskih držav uspešno razvijalo. Najbolj uspešne so bile Nizozemska, Anglija (Velika Britanija) in Francija. Nizozemska je bila v 17. stoletju trgovska in

4. Je oblika vladavine, ko je moč kralja omejena s parlamentom. Nizozemska, Velika Britanija
5. Novo filozofsko gibanje v 17. in 18. stol., ki postavlja človeka in njegov razum na prvo mesto. Razsvetljenci poudarjajo, da ima vsak človek pravico do življenja, lastnine, svobode, da so vladarji odgovorni ljudem...
6. Rene Descartes: Mislim, torej sem, koordinatni sistem, lomljenje svetlobe; Benjamin Franklin - električna strelovod; Isaac Newton – gravitacija; barometer, teleskop, mikroskop, cepivo proti kozam...
7. So absolutistični vladarji, ki so v svoji državi uvajali reforme v korist državljanov. Rusija – Katarina Velika; Prusija – Friderik Pruski; Avstrijsko cesarstvo – Marija Terezija in Jožef II.
8. Da bi državo modernizirala, dvignila gospodarstvo in kulturno raven...

9. **Upravna** (izobrazba uradnikov, uradni jezik nemščina, duhovniki vodijo matične knjige); **davčna** (terezijanski - popis vseh posesti in obdavčitev in jožefinski kataster – davek glede kvalitete zemlje); **vojaška** (splošna vojaška obveznost – 7 let, popis prebivalstva, oštevilčenje hiš); **sodna** (odpravljeno mučenje, enakovredno dedovanje); **gospodarska** (nove poljščine – krompir, koruza, detelja, hlevska živinoreja, nove pasme, tlaka 3 dni na teden, kmet ni več vezan na zemljo); **šolska** (obvezno šolanje med 6 in 12 letom, vsaj eno leto, kazni za starše, pouk poteka prvo leto v materinščini, nato v nemščini); **cerkvena** (ukinitev samostanov, romarskih poti, praznikov, ki niso bili človekoljubni, svoboda veroizpovedi); **zdravstvena** (bolnišnice v mestih, študij kirurgije in babištva, cepljenje proti kozam).
10. Monarhija se je bolj povezala, postala je naprednejša, gospodarsko močnejša, izboljšal se je položaj kmeta.
11. Marko Pohlin (Kranjska gramatika, slovnica slovenskega jezika), Zoisov krog (Valentin Vodnik – izdaja prvi časopis v slovenskem jeziku Lublanske novice, prve učbenike, domoljubne pesmi; Anton Tomaž Linhart – drama Županova Micka, Ta veseli dan ali Matiček se ženi; Jernej Kopitar – Slovnica slovenskega jezika). Pomen: dvig slovenskega jezika, zavest enotnosti slovenskega naroda, prvi slovenski učbeniki, prva slovenska dela, drame, časopis...
12. Izboljšal se je položaj kmeta, spremenila se je podoba vasi, kmet postaja izobražen, kmetijske družbe poučujejo kmeta o novostih in spodbujajo napredek kmetijstva.
13. Matična država jim je nalagala visoke davke, sami so se v Ameriki srečevali z divjino, novim načinom življenja, kjer so bili vsi enaki, ne glede na vero, pripadnost...
14. Angleški parlament kolonialistom omejuje trgovino in jim nalaga visoke davke. Zato so kolonialisti sprejeli Deklaracijo o neodvisnosti, proglasili odcepitev od VB, izvolili svojega predsednika Georga Washingtona (1776).
15. Zakonodajna (kongres), izvršilna (predsednik), sodna (sodišče).
16. Finančna kriza, slabe letine, zadolženost države, lakota, nezadovoljstvo ljudi. Delijo se na : tretji stan (80% je kmetov, ki delajo in plačujejo davek; bogati meščani – trgovci in obrtniki - 10%), drugi stan (plemiči, lagodno živijo na račun tretjega stanu) in prvi stan (duhovniki – bogati, na račun tretjega stanu).
17. Tretji stan se razglasi za narodno skupščino (sestavljajo jo bogati meščani) – konec absolutizma, proglasijo parlamentarno monarhijo, napad na Bastiljo – zapori, kjer so politični zaporniki. 1789
18. 1789: tretji stan se proglasi za narodno skupščino, odpravijo absolutizem, fevdalizem, sprejmejo Deklaracijo o pravicah človeka in državljana, cerkvi odvzamejo privilegije, 1791: prva ustava, razglasitev republike
1792 -1794 – obdobje terorja – jakobinska diktatura – obglavijo kralja in kraljico (giljotina), preganjajo plemstvo, duhovščino, splošna vojaška obveznost za obrambo domovine, domoljubna pesem marseljeza
1794 konec jakobincev, konec revolucije
19. Da bi ohranili oblast, državo obranili zunanjih sovražnikov
20. Utrjevanje razsvetlenskih idej, ideja o enakosti in svobodi, predstavlja veliko prelomnico v svetovni zgodovini.